

Abacus ●●●

Cooperativa

ABACUS DÓNA SUPORT AL PROGRAMA D'ACTIVITATS
ESCOLARS DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)

CONSELL DE
COORDINACIÓ
PEDAGÒGICA

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

INFORMACIÓ I RESERVES >

Tel.: 93 256 21 22
Fax: 93 268 04 54
Adreça electrònica:
reserves-mhcb@bcn.cat

Horari d'atenció:
de dilluns a divendres,
de 10 a 14 h.
i dimarts i dijous, de 16 a 18 h.

www.museuhistoria.bcn.cat

Conjunt Monumental de la Plaça del Rei	Museu-Monestir de Pedralbes	Museu-Casa Verdaguier	Centre d'Interpretació del Park Güell	Espai Santa Caterina. Centre d'Interpretació Arqueològica	Centre d'Interpretació Històrica. Refugi 307	Centre d'Interpretació del Call
Plaça del Rei, s/n 08002 Barcelona Tel.: 93 256 21 00 Horari de visita: de l'1 d'octubre al 30 de març, de dimarts a dissabte de 10 a 14 h i de 16 a 19 h. A partir de l'1 d'abril, de dimarts a dissabte de 10 a 20 h. Durant tot l'any, diumenges i festius de 10 a 15 h. Dilluns, tancat	Baixada del Monestir, 9 08034 Barcelona Tel.: 93 256 34 34 Horari de visita: de l'1 d'octubre al 30 de març, de dimarts a dissabte de 10 a 14 h. A partir de l'1 d'abril, de dimarts a dissabte de 10 a 17 h. Durant tot l'any, diumenges i festius de 10 a 15 h. Dilluns, tancat	Ctra. Església, 104 Vil·la Joana. Vallvidrera 08017 Barcelona Tel.: 93 204 78 05 Horari de visita: de dimarts a divendres, per a grups amb reserva prèvia. Dissabtes, diumenges i festius de 10 a 14 h. Dilluns, tancat	Pavelló de Consergeria, Park Güell Carrer d'Olot, s/n 08024 Barcelona Tel.: 93 285 68 99 Horari de visita: de dilluns a diumenge, d'11 a 15 h.	Plaça Joan Capri (Mercat de Santa Caterina) 08003 Barcelona Horari de visita: dilluns, dimarts, dimecres i dissabte de 8.30 a 14 h; dijous i divendres, de 8.30 a 20 h.	Nou de la Rambla, 169 08004 Barcelona Horari de visita: dissabtes i diumenges d'11 a 14 h. De dimarts a divendres, per a grups amb reserva prèvia.	Placeta Manuel Ribé, s/n 08002 Barcelona Horari de visita: dimecres, dijous i divendres, de 10 a 14 h. Dissabtes, d'11 a 18 h. Diumenges i festius d'11 a 15 h. Dimarts per a grups amb reserva prèvia.

Si necessiteu interpretació a la llengua de signes per a qualsevol de les activitats, us preguem que ho comuniquem per telèfon, fax o correu electrònic, amb una antelació de 2 o 3 dies laborables. Per a totes les activitats es disposarà d'aparells d'FM.

Amb el patrocin de:

Benefactors

Grup Agbar

REPSOL
YPF

Patrons

gasNatural

el Periódico

CAM
Caja Mediterráneo
OBRES SOCIALS

PROGRAMA D'ACTIVITATS ESCOLARS CURS 2008-2009

LES ESCOLES AL MUHBA

Institut de cultura.

Ajuntament de Barcelona

Índex

PRESENTACIÓ	3
ACTIVITATS	4
Activitats per a Educació Infantil i Primària	4
Activitats per a Secundària i cicles formatius	13
Quadre resum d'activitats	24
PROJECTE EDUCATIU INTEGRAT	26
EXPOSICIONS TEMPORALS	34

LES ESCOLES AL MUHBA

El MUHBA (Museu d'Història de Barcelona) us presenta el seu programa d'activitats escolars per al curs 2008-2009. Un programa amb una llarga i consolidada tradició, al qual hem incorporat alguns canvis en l'enfocament de les visites i les rutes. Aquests canvis s'insereixen dins d'un procés d'actualització de les propostes destinades específicament als joves escolars, que mirarem de plasmar en un programa més renovat per al curs 2009-2010.

Una de les prioritats del museu, en el marc del seu nou pla estratègic, és la de contribuir a eliminar les barreres entre el sistema escolar i les institucions culturals i acadèmiques; per aquest motiu, durant el curs 2009-10 tenim la intenció de multiplicar, a través del Centre de Recerca i Debat del Museu, els mecanismes de contacte i de treball regular amb els professors i professores de les escoles i instituts que s'hi mostrin interessats, per tal d'aconseguir propostes educatives rigoroses i significatives.

Enguany hem efectuat una petita reordenació de les propostes de rutes, vistes i visites-taller que aborden la ciutat des de diferents vessants i que permeten elaborar una visió històrica articulada de la metròpoli de Barcelona. L'objectiu d'aquestes activitats és una construcció de coneixement a partir dels testimonis històrics –restes materials i documents escrits, visuals i orals–, que permeti l'apropiació de la història de la ciutat i l'apreciació formal del seu patrimoni. Algunes activitats del museu han estat parcialment reformulades i hi hem incorporat noves rutes adreçades principalment a Secundària, com “La Fabra i Coats, Sant Andreu i Barcelona”, “Raó, passió i negoci en la construcció de l'Eixample”, “La Via Laietana i el barri Gòtic” i “La transformació del front marítim oriental”.

Així mateix, hem mirat d'avançar en la construcció de les peces per a un projecte educatiu integrat, en el marc del qual el Museu col·labori molt estretament amb les escoles i els instituts de la ciutat i de l'entorn metropolità, des d'Educació Infantil fins a Batxillerat. Ho trobareu al final d'aquest programa d'activitats escolars.

> ACTIVITATS PER A EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA

El programa d'activitats d'aquest curs per a Educació Infantil i Primària comprén diferents tipus d'activitats: rutes, visites-taller i visites autoguiades. A les rutes es treballa des d'uns eixos temàtics històrics en relació amb les col·leccions dels centres del museu i els continguts i procediments del currículum escolar. En aquests itineraris es combina la visita al centre i un recorregut per l'exterior per retrobar els pòsits històrics a la Barcelona contemporània. Pel que fa a les visites-taller, es parteix dels principis de la construcció social del coneixement. Així doncs, en aquestes activitats es fomenta el diàleg, la imaginació, l'intercanvi i el treball en equip. Es fa un treball entorn a la cultura material i les fonts escrites (adaptades per a la comprensió de l'alumnat) i la seva significació en relació amb el seu context de producció i el valor i significació que se li dona en el context dels nens i les nenes. Per acabar també teniu la possibilitat de visitar lliurement el Conjunt Monumental de la Plaça del Rei i el Museu Monestir de Pedralbes amb l'ajut d'uns àlbums que us serviran de material de suport per a la vostra visita.

Aspectes tècnics generals per a les activitats d'Infantil i Primària

- Nombre màxim d'alumnes: 25 per educador/a. Excepte per a "Vols jugar com ho feien els romans?" i "A pic i pala! La història del Refugi 307", en que s'agafa un nombre màxim de 30 alumnes per torn amb dues educadores.
- Durada de l'activitat: dues hores aproximadament. A excepció d'"A pic i pala! La història del Refugi 307" amb una durada d'una hora i mitja aproximadament.
- Preu per grup: 80 € (màxim 20 alumnes). A partir de 20 alumnes 4 € per alumne/a.

VOLS JUGAR COM HO FEIEN ELS ROMANS?

Visita-taller adreçada a P4 i P5 d'Educació Infantil

Coneixerem els jocs més freqüents a l'època romana, com era la ciutat de Barcino i qui hi vivia. Durant l'activitat relacionarem els diferents jocs amb la vida quotidiana dels nens i les nenes romans, amb les normes socials de l'època i amb els diferents espais de la ciutat i la casa on es jugava.

Objectius:

- Connectar el passat amb el present i mostrar fins a quin punt idees del passat, com les que donen forma als jocs, poden resultar d'interès.
- Relacionar els diferents jocs amb la vida quotidiana, les normes socials i els espais públics i privats on es desenvolupaven.

Relacions curriculars:

- Experimentació i manipulació d'elements de l'entorn immediat.
- Estimular la curiositat pel món en què es varen originar els jocs presentats.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita-taller.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

BARCINO. FEM PARLAR LES PEDRES

Visita-taller adreçada a cicle inicial de Primària

Us proposem que ens convertim en arqueòlegs per tal de descobrir testimonis que ens permetin investigar la història de la colònia romana de Barcino. Què hi podríem trobar? Com la ciutat romana ha condicionat la ciutat on nosaltres vivim?

Objectius:

- Aprendre que la ciutat de Barcino és l'origen de la ciutat actual i com aquesta ha anat evolucionant al llarg del temps.
- Observar i identificar aspectes del passat romà de Barcelona.
- Conèixer la cultura romana i la seva aportació a la nostra.
- Aplicar la denominació correcta a alguns elements de l'època romana.

Relacions curriculars:

- Aplicació de nocions de canvi i continuïtat en fets quotidians i en elements del patrimoni.
- Ús de fonts d'informació històrica (restes arqueològiques) per explicar certs aspectes de la vida quotidiana i l'estructura urbana de la ciutat a l'època romana.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita-taller.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

INFANTIL I PRIMÀRIA

LA FUNDACIÓ D'UNA CIUTAT ROMANA

Visita-taller adreçada als cicles mitjà i superior de Primària

Voleu saber com era una ciutat romana? Com actuaven els romans cada vegada que fundaven una colònia? Us proposem construir una restitució hipotètica de la ciutat romana situant-hi els espais i edificis més significatius. La visita-taller inclou una visita al subsòl arqueològic del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

Objectius:

- Explicar els elements urbanístics i arquitectònics que configuraven la ciutat romana.
- Analitzar un territori i el traçat de la seva estructura urbana d'origen romà. Estudiar la forma, la funció i la situació dels edificis característics de la ciutat romana.
- Interpretació i representació de l'espai.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana a l'època romana.
- Ús de la periodització convencional: l'edat antiga.
- Ús i interpretació de plànols i de representacions tridimensionals en diferents suports per explicar l'urbanisme de la ciutat romana i explicar l'evolució de l'espai urbà.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita-taller.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

DE BARCINO A BARCHINONA. LA CIUTAT ANTIGA

Ruta i visita adreçada als cicles mitjà i superior de Primària

Explicarem la història de la ciutat antiga amb un itinerari guiat per les restes arqueològiques que conservem de la colònia de Barcino. Visitarem els tallers artesans que conservem en el subsòl arqueològic del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei i farem un recorregut per l'exterior, on podrem observar restes arqueològiques que encara són visibles a la trama urbana actual (el temple, la muralla i l'aqüeducte). Ens preguntarem com va canviar la ciutat antiga en els primers temps medievals i com és que hem conservat aquestes restes arqueològiques i no d'altres.

Objectius:

- Explicar l'origen i el passat romà de la ciutat. Explicar el substrat romà en el procés d'evolució urbanística de la ciutat.
- Analitzar la forma i les característiques de Barcino.
- Mostrar les grans continuïtats i discontinuïtats entre la vida a l'època romana i la d'avui dia.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida a l'època romana.
- Ús de la periodització convencional: l'edat antiga.
- Identificació de papers individuals a l'època romana.
- Ús i interpretació de plànols per explicar l'urbanisme de la ciutat romana i l'evolució de l'espai urbà fins a l'actualitat.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

LA BARCELONA DE LUCIUS MINICIUS

Materials per a visita autoguiada adreçats a alumnes de cicles mitjà i superior de Primària.

Visita autoguiada al subsòl romà de la plaça del Rei i a Barcino. En Lucius és el protagonista de tres àlbums que ajuden a conèixer la vida quotidiana a la ciutat romana de Barcino ara fa 2.000 anys.

Relacions curriculars:

- Ús de la periodització convencional: l'edat antiga.
- Explicar certs aspectes de la vida urbana a l'època romana.
- Ús i interpretació de plànols per explicar l'urbanisme de la ciutat romana i l'evolució de l'espai urbà fins a l'actualitat.

Aspectes tècnics:

- Nombre màxim d'alumnes: 25 per torn.
- Durada de l'activitat: una hora i mitja aproximadament.
- Materials: quadern de treball de l'alumnat i guia del professorat.
- Lloc on es duu a terme: Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.
- Preu per alumne/a: De compres per Barcino, 1 €. Retorn a Barcino, 2 €. *La domus*, una casa romana, 2 €.

CASES, PLACES I CARRERS A LA BARCELONA MEDIEVAL

Ruta i visita adreçada al cicle inicial de Primària

Us proposem un itinerari per diferents espais del nucli antic que conserven una forta empremta de l'edat mitjana, on explicarem com era la vida a la ciutat baixmedieval: on eren les botigues, què es comprava, què es menjava segons l'estació de l'any o com es vivia a la ciutat segons la posició social.

Objectius:

- Mostrar l'estructura urbana de la ciutat medieval.
- Explicar el treball a la Barcelona medieval: les agrupacions d'oficis.
- Analitzar l'ús de l'espai públic de la ciutat medieval (mercats, fires i celebracions) i de l'àmbit domèstic.
- Reflexionar sobre les continuïtats i els canvis en la vida urbana en els carrers visitats entre l'època baixmedieval i avui.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en època medieval.
- Establir continuïtats i canvis en els elements que integren el paisatge urbà: casa, carrer, barri, ciutat.
- Establir continuïtats i canvis en les diferents formes d'habitatge i la seva organització interior entre l'edat mitjana i l'actualitat.
- El taller artesà com una forma d'organització social.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

LA FORMACIÓ D'UNA CAPITAL. LA CIUTAT MEDIEVAL

Ruta i visita adreçada als cicles mitjà i superior de Primària

El Palau Reial Major i Santa Maria del Mar són testimonis encara avui visibles d'una Barcelona que durant l'edat mitjana es va convertir en un empori mercantil. Els carrers que trepitjarem tenen un entramat urbà que es va començar a configurar fa més de vuit-cents anys i que porten el nom dels diferents oficis que s'hi van desenvolupar a partir de l'edat mitjana. Algunes cases encara conserven testimonis de com eren els habitatges d'aquests artesans i alguns edificis del carrer Montcada continuen mostrant l'opulència de les cases grans de la ciutat.

Objectius:

- Explicar la configuració espacial i social de la ciutat medieval.
- Analitzar les característiques de la ciutat durant l'època medieval.
- Establir continuïtat i canvis en la vida urbana entre l'època medieval i avui dia.
- Identificar el patrimoni relacionat amb el període baixmedieval a la ciutat.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida urbana a l'època medieval.
- Ús de la periodització convencional: l'edat mitjana.
- Identificació de papers individuals dins de la societat baixmedieval.
- Ús i interpretació de maquetes per explicar l'urbanisme de la ciutat medieval i l'evolució de l'espai urbà.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

QUAN EL CALL ERA EL CALL DELS JUEUS

Ruta i visita adreçada al cicle superior de Primària

Ens aproximarem al Call jueu de la Barcelona medieval a partir d'una visita al Centre d'Interpretació del Call i d'un itinerari pels carrers del seu entorn. Durant l'activitat utilitzarem documents històrics que ens permetran conèixer com era la vida dels jueus barcelonins a la ciutat medieval.

Objectius:

- Aproximar-nos a la història d'un espai de la ciutat on, des del segle XI fins al XIV, va viure la comunitat jueva.
- Explicar la vida quotidiana d'una comunitat que sota la protecció del rei i en convivència amb els altres habitants de la ciutat va ser un component cabdal de la Barcelona medieval, fins als tràgics esdeveniments de finals del segle XIV que van conduir a la seva diàspora.
- Analitzar els canvis econòmics i polítics de la baixa edat mitjana, incidint especialment en l'auge de la vida urbana i del comerç i exposar la creació d'un ric patrimoni cultural jueu a la Barcelona de l'època.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana a l'època medieval.
- Ús de la periodització històrica convencional: l'edat mitjana.
- Caracterització de diferents grups culturals a l'època medieval i anàlisi de les seves formes d'organització i de la problemàtica de la seva convivència.
- Identificació del paper dels homes i les dones individualment i col·lectivament, a l'edat mitjana.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la ruta.

Punt de trobada:

- Centre d'Interpretació del Call.

UN POBLE DINS D'UN MONESTIR

Visita-taller adreçada al cicle inicial de Primària

Visita-taller que permet entendre l'estructura i l'organització d'un monestir medieval organitzat per dones. Els monestirs s'organitzaven com una població que mirava de ser autosuficient, tot i que, per aconseguir-ho, havia d'obtenir riquesa de l'exterior gràcies a les seves notables possessions i a les donacions que rebien. En el recinte del monestir hi havia horts, fleca i carnisseria, així com cases de capellans, frares i servents. L'església servia de frontera entre el món interior de la clausura i l'exterior. Durant l'activitat escoltarem el silenci del claustre i la remor de la font de l'àngel i explicarem com s'elaboraven els remeis a la farmaciola i com es preparaven a la cuina els aliments que es consumien al refector.

Objectius:

- Utilitzar fonts senzilles d'informació indirecta per explicar l'estructura del monestir i la vida quotidiana de les monges clarisses.
- Explicar l'organització interna d'un monestir, sense oblidar l'existència de poderosos vincles amb l'exterior, sense els quals la seva autonomia no resultaria possible.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana al monestir a l'època medieval.
- Explicar, a partir de la presentació referida a Pedralbes, els trets més elementals d'un monestir femení a la baixa edat mitjana: com s'organitzava internament i com s'inseria en l'entorn econòmic, cultural i social de l'època.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Monestir de Pedralbes.

EL MONESTIR DE PEDRALBES EN TEMPS DE LA REINA ELISENDA

Visita-taller adreçada al cicle superior de Primària

En aquesta visita-taller aprendrem com s'organitzava la comunitat de monges clarisses i les activitats diàries en els diferents espais del monestir a l'edat mitjana.

Objectius:

- Utilitzar fonts senzilles d'informació indirecta per explicar els criteris d'admissió a un monestir.
- Descriure la vida quotidiana de les monges clarisses a l'època medieval.
- Explicar com el monestir depenia de l'existència de poderosos vincles econòmics, socials i polítics i culturals amb l'exterior, sense els quals la seva autonomia interior no hagués resultat possible.
- Situar els diferents espais del monestir de Pedralbes i explicar els seus usos.
- Conèixer fets i persones rellevants en la història de la ciutat: la reina Elisenda.

Relacions curriculars:

- Ús de diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la vida al monestir a l'edat mitjana.
- Anàlisi de les relacions exteriors del monestir en el context de la societat feudal catalana i dels seus vincles molt directes amb la ciutat de Barcelona i les seves institucions.
- Comprensió de les atribucions de gènere, classe i bagatge cultural que es revelen en el monestir. Anàlisi del paper de les dones al llarg dels temps i de la seva aportació al patrimoni i a la cultura.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita-taller.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Monestir de Pedralbes.

HISTÒRIES DEL MONESTIR.1359, ISABEL ES FA NOVÍCIA

Materials per a visita autoguiada adreçats a alumnes de cicles mitjà i superior de Primària.

Visita autoguiada amb un àlbum per conèixer el monestir de Pedralbes: l'art, la història i la vida quotidiana d'una comunitat monàstica.

Relacions curriculars:

- Ús de diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la vida al monestir a l'edat mitjana.
- Anàlisi del paper de les dones al llarg dels temps i valoració de la seva aportació al patrimoni i a la cultura.
- Identificació de les formes d'organització social en l'espai i la vida diària del monestir.

Aspectes tècnics:

- Nombre màxim d'alumnes: 25 per torn.
- Durada de l'activitat: una hora i mitja aproximadament.
- Materials: quadern de treball de l'alumnat i guia del professorat.
- Lloc on es duu a terme: Museu-Monestir de Pedralbes.
- Preu per alumne/a: La Isabelona es fa monja, 2 €.

PLANTES, REMEIS I APOTECARIS A L'EDAT MITJANA

Activitat en col·laboració amb el Jardí Botànic de Barcelona i l'Associació d'Amics del Jardí Botànic
Visita adreçada als cicles mitjà i superior de Primària

Voleu descobrir els usos de les plantes medicinals que es conreaven en el claustre del monestir de Pedralbes durant l'edat mitjana? La visita ens permetrà explicar com es guarien les malalties a l'edat mitjana i, en concret, al monestir de Pedralbes. També coneixerem la visió del cos que es tenia a l'època medieval i com això condicionava les pràctiques mèdiques. Per a aquesta activitat el museu disposa d'un projecte de treball, especialment adreçat a centres amb hort escolar.

Objectius:

- Relacionar els diferents espais del monestir amb les activitats que s'hi desenvolupaven i amb la vida de les monges.
- Explicar com es guarien les malalties a l'edat mitjana i, en concret, al monestir de Pedralbes.
- Reflexionar sobre la visió que es tenia del cos humà a l'època medieval, tot comparant-ho amb l'actualitat.
- Donar a conèixer algunes de les plantes medicinals que es plantaven al monestir a l'edat mitjana i la seva aplicació mèdica.

Relacions curriculars:

- Canvis i continuïtats al llarg del temps: ús de fonts d'informació històrica per conèixer la concepció del cos i les pràctiques mèdiques a l'època medieval.
- Ús de la periodització convencional: l'edat mitjana.
- Identificació del paper dels homes i les dones individualment i col·lectivament a l'edat mitjana.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita-taller.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Monestir de Pedralbes.

VERDAGUER I EL SEU TEMPS

Visita adreçada al cicle superior de Primària

Un recorregut per l'obra de Verdaguer en relació amb la ciutat de Barcelona.

Objectius:

- Gaudir de l'obra de Verdaguer, sense limitar-la a font d'informació històrica.
- Donar a conèixer la figura de Jacint Verdaguer i la seva obra.
- Situar el context històric i literari del gran poeta de la Catalunya de la segona meitat del vuit-cents.
- Reflexionar sobre la literatura com a eco d'un determinat ambient social.
- Establir vincles entre l'obra poètica de Verdaguer i la ciutat de Barcelona.

Relacions curriculars:

- Proporcionar l'ocasió de gaudir, en un ambient no escolar, d'una obra literària.
- Descoberta i valoració del patrimoni cultural en relació amb les grans transformacions que experimentava Barcelona a l'època del poeta.
- Europa, Catalunya i Barcelona en el discurs romàntic. Apreciació de la relació de l'entorn cultural i dels aspectes personals dels artistes en la creació de les seves obres.
- Esdeveniments i persones rellevants de la història de Barcelona i de Catalunya de la segona meitat del segle XIX.

Punt de trobada:

- Museu-Casa Verdaguer.

EL PARK GÜELL: DE CIUTAT JARDÍ A JARDÍ DE LA CIUTAT

Visita adreçada als cicles mitjà i superior de Primària

Visita guiada al Park Güell i les seves formes tot relacionant-lo amb la ciutat, la societat i l'època en què es va construir. També explicarem com ha evolucionat la relació entre el parc i la ciutat.

Objectius:

- Situar el moment de la construcció del Park Güell en el seu context històric, social i cultural.
- Relacionar l'obra de l'arquitecte Gaudí amb el mecenatge d'Eusebi Güell.
- Analitzar les formes arquitectòniques del Park Güell.
- Aproximació estètica, simbòlica i funcional als diferents espais del Park Güell.

Relacions curriculars:

- Les raons que van dur a idear, a l'Europa del segle XIX, la ciutat jardí i la seva aplicació en el cas del Park Güell.
- Esdeveniments i persones rellevants de la història barcelonina al voltant del projecte de construcció del Park Güell com a zona residencial de luxe pròxima al cor urbà de la Barcelona de l'època.
- Ús de la periodització convencional: l'època contemporània.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Punt de trobada:

- Centre d'Interpretació del Park Güell.

A PIC I PALA! LA HISTÒRIA DEL REFUGI 307

Visita-taller adreçada al cicle superior de Primària

Visita-taller al refugi antiaeri del poblesec construït solidàriament pels veïns i veïnes del barri, en què s'explica la història de la construcció del refugi i la situació de la població civil durant la Guerra Civil a la ciutat de Barcelona.

Objectius:

- Analitzar les característiques tècniques i constructives dels Refugi 307.
- Donar a conèixer com els bombardeigs aeris van afectar la població civil de la primera gran ciutat de la història en què es va assajar el bombardeig de la població civil.
- Situar els esdeveniments històrics previs, contemporanis i posteriors a la construcció del Refugi 307.
- Explicar la història dels bombardeigs aeris de Barcelona durant el període bèl·lic de la Guerra Civil espanyola (1936-1939).
- Explicar la relació entre la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial i el paper del bombardeig massiu de les ciutats en l'estratègia militar.

Relacions curriculars:

- Ús de diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la Guerra Civil i obtenir factors explicatius de les accions humanes. Diferenciació entre memòria i història.
- Barcelona en el marc de la Guerra Civil espanyola i la Guerra Civil espanyola en el marc de la història del segle XX.
- Mostrar l'interès de l'explicació històrica per situar la trajectòria col·lectiva i per pensar, amb perspectiva històrica, en el futur.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita-taller.

Lloc on es duu a terme:

- Refugi 307.

> ACTIVITATS PER A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

El programa d'activitats per a ESO, Batxillerat i cicles formatius es presenta ordenat d'acord amb l'inici del període històric al qual es refereix cada activitat, i aplega conjuntament visites als centres patrimonials del museu, rutes urbanes i propostes que les combinen.

El programa ofereix, a grans trets, dues formes d'aproximació a la història de la ciutat: les que se centren en els diferents aspectes de la vida urbana en un període històric determinat i les que miren de traçar seqüències temporals més llargues, per tal de mostrar les grans continuïtats i discontinuïtats històriques. Es produeix una segona distinció entre les propostes que tenen com a eix un pla determinat de la vida històrica i aquelles que, a partir dels diferents testimonis dels jaciments arqueològics i dels elements patrimonials i paisatgístics de la ciutat, opten per oferir una visió més sintètica. En alguns casos també s'empren fonts escrites i, pel que fa a la ciutat més recent, també hi ha visites i itineraris que incorporen fonts orals.

Cada proposta indica els nivells escolars per als quals s'ha elaborat, en el benentès que la seva posada en pràctica varia sensiblement d'un nivell a un altre i d'acord amb els coneixements, capteniment i inquietuds de l'alumnat.

Aspectes tècnics generals per a les activitats d'ESO, Batxillerat i cicles formatius

- Nombre màxim d'alumnes: 25 per educador/a. Per a la "Visita al Refugi 307: solidaritat per sobreviure", el nombre màxim d'alumnes és de 30 per torn amb dos educadors/es. Per a les rutes "La Via Laietana i el barri Gòtic" i "La transformació del front marítim oriental" el màxim és de 20 alumnes per educador/a.
- Durada de l'activitat: dues hores aproximadament. La ruta "La Via Laietana i el barri Gòtic" té una durada de dues hores i mitja, i "La transformació del front marítim oriental" dura tres hores i mitja aproximadament.
- Preu per grup: 80 € (màxim 20 alumnes). A partir de 20 alumnes 4 € per alumne/a.

SECUNDÀRIA

DE BARCINO A BARCHINONA. LA CIUTAT ANTIGA

Ruta i visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

La història de la ciutat antiga desgrana al llarg d'un itinerari guiat per les restes arqueològiques fins als primers temps medievals. Durant l'itinerari s'explica l'estructura urbanística de la ciutat i alguns aspectes de la vida urbana a l'època romana. Inclou la visita al subsòl arqueològic del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

Objectius:

- Situar Barcino, una colònia a prop del mar, en una plana agrícola i en la ruta que conduïa de Roma cap a Tarraco, en el context del món romà.
- Explicar l'origen i els primers temps de la ciutat romana.
- Analitzar la forma i les característiques econòmiques, socials i polítiques de Barcino al segle III i la seva posterior evolució en l'antiguitat tardana i en els inicis de l'època medieval.
- Mostrar el pòsit romà en la trajectòria urbana posterior de Barcelona, amb una especial referència al paper de les muralles en la continuïtat urbana i a la duradora empremta del plànol de Barcino en la definició de l'estructura de l'espai urbà.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

URBANISME I PODER. EL CONJUNT MONUMENTAL DE LA PLAÇA DEL REI

Ruta i visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Durant 2.000 anys el poder civil i religiós de la ciutat de Barcelona s'ha mantingut a prop del fòrum romà. L'itinerari mostra la relació entre espai i poder al llarg de dos mil anys d'història, des de l'espai del fòrum i del temple d'August fins al reforçament simbòlic d'aquest territori amb la idea de crear un "barri Gòtic", mentre sota seu es començava a excavar la ciutat romana. Inclou visita al Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

Objectius:

- Explicar el condicionament romà en el procés d'evolució urbanística de la ciutat i l'impacte en la configuració del centre de poder de la cristianització i dels canvis urbans a l'època visigòtica.
- Explicar la configuració dels centres de poder baixmedievals i dels primers temps moderns: catedral, Palau Episcopal, Palau Reial, Consell de Cent, Generalitat i Palau del Lloctinent.
- La situació que es crea al segle XIX amb l'obertura de la plaça de Sant Jaume.
- Mostrar l'evolució del centre de poder al llarg del segle XX i la confirmació simbòlica del llegat medieval i antic a partir de les operacions historicistes endegades arran de l'obertura de la Via Laietana.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

LA FORMACIÓ D'UNA CAPITAL. LA CIUTAT MEDIEVAL

Ruta i visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

L'itinerari mostra la formació d'un empori mercantil i una capital política tot recorrent els testimonis encara avui visibles d'una Barcelona medieval en expansió: carrers, parcel·lari, edificis artesans, conjunts monumentals.

Objectius:

- Explicar a partir de l'entramat de carrers, parcel·lari i edificacions la configuració espacial i social de la ciutat medieval, tot mostrant com els processos de creixement urbà comportaven guanyos, pèrdues i conflictes, fins i tot immobiliaris, i relacionant-los amb l'activitat productiva i amb el comerç llunyà.
- Abordar aspectes de la vida quotidiana, especialment a l'entorn del sistema gremial i la seva combinació entre residència, treball i vida social.
- Presentar, a partir dels conjunts monumentals conservats, la formació de les institucions de govern de la ciutat i la implantació a la ciutat d'altres poders com a capital de Catalunya i principal centre urbà de la corona catalano-aragonesa.
- Mostrar el repertori de formes per resoldre les necessitats constructives més diverses a partir de la progressiva definició d'un gòtic amb característiques pròpies.
- Apuntar, a partir de les tipologies edificatòries, la permanència de molts aspectes del teixit econòmic, social i urbà més enllà de l'edat mitjana.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

QUAN EL CALL ERA EL CALL DELS JUEUS

Ruta i visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Una aproximació al Call jueu de la Barcelona medieval a partir d'una visita al Centre d'Interpretació del Call i d'un itinerari pels carrers del seu entorn. Adreçada a ESO i Batxillerat.

Objectius:

- Aproximar-nos a la història d'un espai de la ciutat on, des del segle XI fins al XIV, va viure la comunitat jueva, presentant-ne així mateix l'evolució al llarg del temps: el Call major i el Call menor.
- Explicar la vida quotidiana d'una comunitat que, sota la protecció del rei i en convivència amb els altres habitants de la ciutat va ser un component cabdal de la Barcelona medieval fins als tràgics esdeveniments de finals del segle XIV que van conduir a la seva diàspora.
- Analitzar els canvis econòmics i polítics de la baixa edat mitjana, incidint especialment en l'auge de la vida urbana i del comerç, i exposar la creació d'un ric patrimoni cultural jueu en la Barcelona de l'època.
- Situar la història urbana del Call dins d'una visió de llarga durada de l'espai que ocupava, des de les seves bases romanes fins a la incorporació i modificació de les construccions del Call en la trajectòria urbana posterior.

Punt de trobada:

- Centre d'Interpretació del Call.

SARRIÀ, LA REINA ELISENDA I ELS MONTCADA

Ruta i visita adreçada a 3r i 4t d'ESO

Itinerari guiat des de la Casa de la Vila de Sarrià fins a l'interior del monestir de Pedralbes, que ens permet conèixer com la influència del monestir s'estenia més enllà del seu recinte.

Objectius:

- Explicar els vincles feudals entre el monestir de Pedralbes i Sarrià.
- Explicar el paper de la figura de la reina Elisenda de Montcada en la fundació del monestir.
- Situar el monestir de Pedralbes en el context històric de l'edat mitjana.
- Mostrar l'empremta històrica en la forma urbana actual.
- Breu apunt sobre l'organització de l'espai del monestir i la seva formalització arquitectònica.

Punt de trobada:

- Casa de la Vila de Sarrià. Consell Municipal del Districte de Sarrià-Sant Gervasi.

LA MEDICINA MEDIEVAL I EL JARDÍ MEDICINAL DE PEDRALBES

Visita adreçada a ESO

Visita comentada que permet descobrir la concepció del cos i la malaltia a l'edat mitjana i conèixer el Monestir de Pedralbes i com es guarien les malalties dins la clausura.

Objectius:

- Breu presentació del conjunt del monestir.
- La pràctica de la medicina a l'època medieval i els coneixements medicinals en el context del monestir: malalties i guariments més habituals.
- La influència de la cultura grecollatina en els coneixements mèdics àrabs i la seva incorporació al coneixement mèdic medieval. El balanç entre religió i ciència en els principis bàsics de la medicina medieval.
- Concepció del cos i relació que s'establia entre alimentació i malaltia. Plantes que es conreaven al monestir i la seva possible aplicació mèdica.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Monestir de Pedralbes.

PEDRALBES, HISTÒRIA D'UN MONESTIR

Visita adreçada a ESO i cicles formatius

Un recorregut pels espais del monestir de Pedralbes que mostra la trajectòria històrica de la comunitat clarissa i algunes obres del llegat artístic del monestir.

Objectius:

- Situar la trajectòria històrica del monestir de Pedralbes i com aquesta es veu reflectida en la progressiva construcció del complex monàstic.
- Relació entre l'organització interna del monestir i l'organització dels seus espais.
- Anàlisi arquitectònica de l'espai monàstic: ritmes i formes de diferents dependències del monestir a l'entorn del claustre.
- Característiques del gòtic de Pedralbes en el marc del gòtic català i aportacions posteriors a la definició del monestir.
- Apunt sobre les pintures de Ferrer Bassa: iconografia i estil d'un conjunt excepcional en l'art europeu, i sobre algunes altres obres d'art cabdals del tresor del monestir.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Monestir de Pedralbes.

EL MONESTIR DE PEDRALBES: HISTÒRIA I ART

Visita adreçada a Batxillerat

Arquitectura, pintures de Ferrer Bassa, escultura, orfebreria i mobiliari en un monestir de clarisses de fundació reial a l'edat mitjana i amb una llarga evolució posterior.

Objectius:

- Situar la trajectòria històrica del monestir de Pedralbes i la progressiva construcció del complex monàstic. Relació entre l'organització de la vida monàstica i la disposició dels espais del conjunt.
- Anàlisi arquitectònica: ritmes i formes de diferents dependències del monestir a l'entorn del claustre. Característiques del gòtic de Pedralbes en el marc del gòtic català i aportacions posteriors a la definició del monestir. Pautes seguides en les intervencions posteriors.
- Les pintures de Ferrer Bassa: iconografia i estil d'un conjunt excepcional en l'art europeu. Estudi de diferents composicions i comentari sobre els treballs de la seva restauració.
- Anàlisi formal de les principals obres del tresor de Pedralbes.
- Apreciació del monestir en els segles XIX i XX. Sor Eulàlia d'Anzizu i la valoració neogòtica del conjunt medieval.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Monestir de Pedralbes.

BARCELONA, DELS ÀUSTRIES ALS BORBONS. LA CIUTAT A L'EDAT MODERNA

Ruta i visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Itinerari pels espais de la Barcelona moderna dels segles XVII i XVIII des del centre polític i religiós (Palau del Lloctinent, carrer dels Comtes, Sant Sever i plaça Sant Jaume) a la zona més densa i activa (carrer Argenteria, el Born i el renovat centre urbà del segle XVIII a l'entorn de Pla de Palau, la Llotja i el carrer Ample en direcció a la Rambla).

Objectius:

- Barcelona en el context de l'Europa moderna. La configuració espacial i social i la vida urbana als segles XVI i XVII en una ciutat que no s'ajusta al tòpic d'una època de decadència.
- El durador pòsit de la ciutat configurada a la baixa edat mitjana. Anàlisi de la concepció de l'habitatge i de les activitats i la seva relació amb l'urbanisme.
- L'impacte de la ruptura política de 1714 en un teixit social urbà estable i l'empremta del dinamisme econòmic del segle XVIII en la configuració de l'espai urbà.
- Barcelona i Catalunya dins d'una visió de llarga durada de l'Europa moderna: canvi i continuïtat de la ciutat de Barcelona en el temps dels Àustries a la ciutat de Barcelona en la construcció d'un Estat espanyol centralitzat.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

EL POBLENOU, BRESSOL INDUSTRIAL

Ruta adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Itinerari pels espais i edificis industrials del Poblenou per mostrar la trajectòria industrial de Barcelona, des dels prats d'indianes al 22@.

Objectius:

- El procés d'industrialització de Barcelona des de les manufactures d'indianes del segle XVIII a l'empenta fabril dels segles XIX i XX i les seves repercussions en la transformació de Sant Martí de Provençals.
- Les transformacions socials del segle XIX vinculades a la industrialització. Innovació tècnica, dinàmica empresarial, moviment obrer i associacionisme popular al Poblenou de Sant Martí de Provençals.
- Les condicions de vida dels treballadors, l'especialització en el treball i la immigració en el primer terç del segle XX.
- Creixement metropolità, canvi econòmic i metamorfosi urbanística al Poblenou, des dels anys seixanta del segle XX al 22@ de principis del XXI.

Punt de trobada:

- Centre Cultural La Farinera del Clot. Gran Via de les Corts Catalanes, 837.

RAÓ, PASSIÓ I NEGOCI EN LA CONSTRUCCIÓ DE L'EIXAMPLE

Ruta adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Un recorregut pels encontres i desencontres entre el Pla Cerdà, les propostes arquitectòniques del modernisme i el noucentisme i la promoció immobiliària en el trànsit del segle XIX al XX a l'àrea central de l'Eixample.

Objectius:

- La transformació urbana de la industrialitzada ciutat de Barcelona de mitjans del segle XIX fins a principis del segle XX: l'enderroc de les muralles i l'expansió de la ciutat pel pla de Barcelona. El creixement dels suburbis i la construcció de l'Eixample.
- Explicar i analitzar les idees urbanístiques claus del Pla Cerdà: l'estructura de l'illa, la mobilitat, les activitats i la població.
- Analitzar l'execució del Pla Cerdà des del vessant econòmic de la promoció immobiliària. Identificació dels components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en el procés d'urbanització de l'Eixample.
- La funció de representació social de les façanes i la voluntat de Barcelona de ser capital europea. La creativitat modernista i la crida a l'ordre del noucentisme.

Punt de trobada:

- Passeig de Gràcia, davant de la Casa Amatller.

LA FARINERA DEL CLOT. LA INDÚSTRIA ALIMENTÀRIA AL POBLENOU

Visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Visita a la Farinera del Clot per conèixer com funcionava una fàbrica de farina i com vivien els treballadors i treballadores a començaments del segle XX.

Objectius:

- Apropar l'alumne al coneixement del patrimoni tecnològic i industrial a partir de les instal·lacions de La Farinera.
- Explicar el procés d'industrialització de Sant Martí de Provençals i la importància de la indústria alimentària durant els segles XIX i XX. Els requeriments de la indústria farinera.
- Acostar l'alumne a les condicions de vida de l'època i les repercussions de la incorporació de la dona al món del treball.
- El tractament formal de l'edifici i la reutilització de La Farinera com a centre cívic dins de la transformació del paisatge urbà del barri del Clot del segle XIX al del segle XXI.

Lloc on es duu a terme:

- Centre Cultural La Farinera del Clot. Gran Via de les Corts Catalanes, 837.

LA FABRA I COATS, SANT ANDREU I BARCELONA

Activitat en col·laboració amb l'Associació d'Amics de Fabra i Coats

Visita i ruta adreçada a segon cicle d'ESO

La trajectòria d'una fàbrica que crea un teixit social i urbà en un dels nuclis fonamentals (Sant Andreu) de la Barcelona unificada el 1897, i que es manté fins a principis del segle XXI. Escoltarem els testimonis orals dels antics treballadors i treballadores que ens explicaran la seva experiència.

Objectius:

- Explicar el procés d'industrialització de Barcelona durant el segle XIX i principis del XX i les seves repercussions en la transformació urbana de Sant Andreu del Palomar.
- Donar a conèixer el funcionament d'una fàbrica tèxtil originària del segle XIX, que es va transformant al llarg del segle XX per adaptar-se a les innovacions tècniques i a la seva internacionalització.
- Explicar les transformacions socials del segle XIX vinculades a la industrialització. Creixement industrial, conflictivitat laboral, moviment obrer i associacionisme a Sant Andreu del Palomar.
- Explicar la trajectòria del model de Can Fabra, amb assistència mèdica, economat, guarderia i entitats de lleure per als treballadors, en comparació amb d'altres models de distribució en la prestació de serveis entre treballadors, empreses i poders públics.

Punt de trobada:

- Davant del Centre Cultural Can Fabra, c/Segre, 24-32.

VERDAGUER I EL SEU TEMPS

Visita adreçada a ESO i als cicles formatius

Un recorregut per l'obra de Verdaguer en relació amb la ciutat de Barcelona i per la contribució de la literatura en la ideació de la ciutat del segle XX.

Objectius:

- Gaudir de l'obra de Verdaguer, sense limitar-la a font d'informació històrica.
- Donar a conèixer la figura de Jacint Verdaguer i la seva obra.
- Situar el context històric i literari del gran poeta de la Catalunya de la segona meitat del vuit-cents. El romanticisme europeu i la Renaixença.
- Reflexionar sobre la literatura com a eco d'un determinat ambient social.
- Els vincles entre l'obra poètica de Verdaguer i la ciutat de Barcelona.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Casa Verdaguer.

LA BARCELONA DE JACINT VERDAGUER

Visita adreçada a Batxillerat

Visita al Museu-Casa Verdaguer en què treballarem les relacions entre la creació literària i la construcció de la ciutat moderna. El romanticisme europeu, Barcelona i Catalunya. Els viatges de Verdaguer a Amèrica, Europa i l'Orient Mitjà i la relació biogràfica de Verdaguer amb la ciutat, des dels Jocs Florals a la seva mort a Vil·la Joana.

Objectius:

- Petita antologia d'obres de Verdaguer que fan referència directa a Barcelona. Apreciació formal i comentari de les tensions entre tradició i modernitat, religió i progrés, natura i cultura.
- La mirada de Verdaguer sobre la ciutat moderna i la seva relació amb l'entorn natural en les seves obres literàries.
- Verdaguer en el marc de la construcció literària d'una Barcelona efervescent a la segona meitat del segle XIX. De la literatura a les propostes urbanes per a la Barcelona del nou segle XX.

Lloc on es duu a terme:

- Museu-Casa Verdaguer.

EL PARK GÜELL: DE CIUTAT JARDÍ A JARDÍ DE LA CIUTAT

Visita adreçada a ESO. Batxillerat i cicles formatius

Us proposem una visita en què relacionarem el Park Güell amb la ciutat, la societat i l'època en què es va construir. Durant la visita analitzarem les formes arquitectòniques del parc, el seu sentit estètic, simbòlic i funcional i les relacions entre el seu promotor, destacat membre de la burgesia barcelonina, i el seu arquitecte. Després explicarem com ha evolucionat la relació entre el parc i la ciutat.

Objectius:

- Situar el moment de la construcció del Park Güell en el seu context històric, social i cultural. Gaudí i la utopia urbana corporativa i formalista dels Güell: palau Güell, colònia Güell i Park Güell.
- Relacionar la biografia de l'arquitecte Gaudí amb la del seu mecenes Eusebi Güell en el cas concret del planejament i formalització del projecte del Park Güell.
- Analitzar els ritmes i les formes del Park Güell. Comentari estètic, simbòlic i funcional dels diferents espais del conjunt.
- Explicar la creació de noves formes arquitectòniques partint de l'unió entre construcció tradicional i tècniques constructives modernes, amb una representació de la natura i un ús dels materials, inclòs el reciclatge, que són part íntima del programa arquitectònic i urbanístic de Gaudí.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Lloc on es duu a terme:

- Centre d'Interpretació del Park Güell.

LA VIA LAIETANA I EL BARRI GÒTIC

Ruta adreçada al segon cicle d'ESO i Batxillerat

Un recorregut al voltant de la Via Laietana per situar el Pla de Reforma del segle XIX ideat per Cerdà i la seva execució parcial a principis del segle XX. La ruta ens permet conèixer com l'obertura de la Via Laietana va transformar decisivament el que a partir d'aleshores esdevé "Ciutat Vella".

Objectius:

- Mostrar com Ciutat Vella era "la ciutat" fins a l'expansió dels suburbis i la construcció de l'Eixample. Mostrar la cara productiva i de residència obrera, en difícils condicions higièniques, per la banda del barri de Sant Pere.
- Explicar el manteniment del paper central del nucli antic: de la construcció de la façana de la catedral, completada a principis del segle XX, a la creació del Palau de la Música per Domènech i Montaner, a l'àrea de contacte amb la "ciutat nova".
- El disseny de la Via Laietana sota l'impuls noucentista: noves tècniques constructives i l'eclecticisme historicista en una via pantalla d'edificis prestigiosos: correccions de 1914 per connectar amb els carrers del seu entorn i crear perspectives monumentals.
- La voluntat de representació històrica: l'operació barri Gòtic i la plaça de Ramon Berenguer el Gran. El complex diàleg urbà i arquitectònic de l'avinguda de la Catedral al llarg del segle XX, fins al nou mercat de Santa Caterina.
- Entrenar en la lectura del paisatge urbà com a document històric, amb l'ús de plànols, alçats i textos i a partir de l'observació directa.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

LA IDEACIÓ REPUBLICANA DE BARCELONA

Ruta adreçada al segon cicle d'ESO, Batxillerat i cicles formatius

Itinerari guiat pels indrets de Barcelona en què es van començar a concretar les transformacions del període republicà, fins que esclatar la Guerra Civil. Un recorregut des del museu i la plaça de Sant Jaume per diferents institucions amb seu a Ciutat Vella, fins al Dispensari antituberculós i l'escola Milà i Fontanals, retornant per la Rambla.

Objectius:

- Explicar les esperances generades per l'adveniment de la República i les dificultats institucionals per donar-hi una resposta urgent en un clima de crisi i de grans necessitats socials.
- Espais simbòlics de la Barcelona republicana.
- Les propostes urbanes de la República, entre el Reginal Planning i el GATCPAC.
- Idees i actuacions en els camps de l'habitatge, la sanitat i l'educació. La Casa Bloc, els estudis per sanejar el nucli antic, la construcció del dispensari antituberculós al Raval i la creació d'escoles.
- Explicar l'ambient d'efervescència cultural de la Segona República.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Punt de trobada:

- Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

EL REFUGI 307: SOLIDARITAT PER SOBREVUIRE

Visita adreçada a ESO, Batxillerat i cicles formatius

Visita al refugi antiaeri del Poble-sec construït pels veïns i veïnes del barri. El combat per sobreviure exigia una estreta col·laboració entre tots.

Objectius:

- Situar els esdeveniments històrics previs, contemporanis i posteriors a la construcció del Refugi 307.
- Exposar les teories militars sobre el bombardeig de les ciutats després de la I Guerra Mundial i en temps de preparació d'una altra gran guerra internacional. La història dels bombardeigs de Barcelona durant la Guerra Civil espanyola: el bombardeig naval i la participació de les aviacions italiana i alemanya en els bombardejos aeris.
- Donar a conèixer l'impacte dels bombardejos aeris sobre la població civil.
- Analitzar les característiques constructives i de funcionament del Refugi 307.
- Recerca d'aspectes de la vida quotidiana en un període d'excepció, com és el dels temps d'una Guerra Civil, a partir de fonts escrites, gràfiques i orals.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Lloc on es duu a terme:

- Refugi 307.

LA TRANSFORMACIÓ DEL FRONT MARÍTIM ORIENTAL

Ruta adreçada a segon cicle d'ESO i Batxillerat

Relació entre patrimoni econòmic, social i cultural en la metamorfosi del front marítim, des del Poble Nou industrial al trasllat de les indústries, els polígons d'habitatge de l'àrea del Besòs i els plans per al 1992, base de les transformacions posteriors, situades més enllà en el temps del període d'estudi proposat. El carrer Llull serà l'eix veterbrador del recorregut.

Objectius:

- Comentar la metamorfosi del front marítim oriental de Barcelona, un espai decisiu des del segle XVIII fins a 1992 pel que fa a l'evolució industrial, social i urbana del conjunt de la ciutat metropolitana, amb el canvi decisiu de 1914, en què es decideix no ubicar la segona exposició al llevant de la ciutat, a favor de Montjuïc.
- Lectura i interpretació de mapes, plànols i imatges i formes d'observació directa per a una anàlisi de les formes urbanes i de diferents tipus de construccions com a documents històrics. La fotografia com a eina de documentació (es recomana portar aparells fotogràfics).
- Estudi d'un gran espai i d'un procés de transformació de llarga durada. Anàlisi de les qüestions d'escala en l'estudi dels processos urbans.
- Identificació de les successives fases i agents del canvi productiu (des dels prats d'indianes als plans olímpics per al front de mar), de la metamorfosi residencial (des del teixit urbà del nucli del Poble Nou als polígons de residència popular i els projectes per a una Vila Olímpica) i d'intervenció a l'espai públic. Esforç conceptual per situar diferents moments històrics.

Punt de trobada:

- Sortida del metro de Selva de Mar.

Durada de l'activitat:

- Tres hores i mitja aproximadament, inclosa una pausa a mig recorregut.

Nota:

- Durant la visita s'haurà d'agafar dues vegades el tramvia.

PUNT DE TROBADA	ACTIVITAT	Pàgina	INFANTIL P4 - P5	PRIMÀRIA cicle inicial	PRIMÀRIA cicle mitjà	PRIMÀRIA cicle superior	SECUNDÀRIA 1r cicle	SECUNDÀRIA 2n cicle	ESPO
CONJUNT MONUMENTAL DE LA PLAÇA DEL REI	Vols jugar com ho feien els romans?	5							
	Barcino. Fem parlar les pedres	5							
	La fundació d'una ciutat romana	6							
	De Barcino a Barchinona. La ciutat antiga	6, 14							
	La Barcelona de Lucius Minicius	7							
	Urbanisme i poder: el Conjunt Monumental de la Plaça del Rei	14							
	Cases, places i carrers a la Barcelona medieval	7							
	La formació d'una capital. La ciutat medieval	8, 15							
	Barcelona, dels Àustries als Borbons. La ciutat moderna	18							
La ideació republicana de Barcelona	22								
MUSEU-MONESTIR DE PEDRALBES	Un poble dins del monestir	9							
	El monestir de Pedralbes en temps de la reina Elisenda	9							
	Històries del monestir. 1359, Isabel es fa novícia	10							
	Sarrià, la reina Elisenda i els Montcada	16							
	Plantes, remeis i apotecaris a l'edat mitjana	10							
	La medicina medieval i el jardí medicinal de Pedralbes	16							
	Pedralbes, la història d'un monestir	17							
	El monestir de Pedralbes: història i art	17							
C. INTERP. DEL CALL	Quan el Call era el Call dels jueus	8, 15							
MUSEU-CASA VERDAGUER	Verdaguer i el seu temps	10, 20							
	La Barcelona de Jacint Verdaguer	21							
C. INTERP. P. GÜELL	El Park Güell: de ciutat jardí a jardí de la ciutat	11, 21							
REFUGI 307	A pic i pala! La història del Refugi 307	12							
	El Refugi 307: solidaritat per sobreviure	23							
ALTRES PUNTS DE TROBADA	El Poblenou, bressol industrial	18							
	Raó, passió i negoci en la construcció de l'Eixample	19							
	La Farinera del Clot. La indústria alimentària al Poblenou	19							
	La Fabra i Coats, Sant Andreu i Barcelona	20							
	La Via Laietana i el barri Gòtic	22							
La transformació del front marítim oriental	23								

QUADRE RESUM DE L'OFERTA D'ACTIVITATS ESCOLARS DEL MUHBA

PROJECTE EDUCATIU INTEGRAT DEL MUHBA

A més de la seva oferta general a tots els centres escolars que vulguin apropar-s'hi, el museu vol inserir-se cada cop més dins de la pràctica educativa diària dels centres escolars, amb programes de relació estable, projectes compartits i activitats que es fan en part a l'escola i en part al museu. Durant el curs 2008-2009, en el marc del seu nou pla estratègic, el museu es proposa d'intensificar els contactes amb les institucions escolars barcelonines per tal d'experimentar, millorar i estendre els projectes que tot seguit us presentem: Pedralbes. Un passeig de percepcions, per a Educació Infantil i Educació Especial, Patrimoni'm i Casal dels museus, per a Educació Primària, Apropia't de la ciutat per a l'Educació Secundària Obligatòria (amb una primera proposta pont entre 6è de Primària i 1r d'ESO), i Recerca tutorada, per al foment dels treballs de recerca a Batxillerat.

PEDRALBES.UN PASSEIG DE PERCEPCIONS

Adreçat a Educació Infantil i Educació Especial

Projecte de proximitat del MUHBA amb les escoles de l'entorn del monestir de Pedralbes, en col·laboració amb el CRP de Les Corts i el CRP de Sarrià-Sant Gervasi. Els destinataris del projecte són alumnes de cycle superior d'Educació Infantil i alumnes d'Educació Especial. Es realitza un treball previ a l'escola i un concert-visita-espectacle al Museu-Monestir de Pedralbes, en què es relaciona les formes musicals amb la percepció a través dels sentits. L'objectiu del projecte és despertar la sensibilitat i l'emoció en la percepció de l'entorn.

PATRIMONIA'M

Adreçat a Educació Primària

Projecte del MUHBA en col·laboració amb el CRP de Ciutat Vella, la Inspecció d'Ensenyament, el districte de Ciutat Vella i Abacus, que ja compta amb una consolidada experiència dels cursos anteriors. A partir del curs 2009-2010 s'iniciarà l'extensió del projecte, amb la proposta d'incorporar-hi escoles de Ciutat Meridiana, districte de Nou Barris.

Els destinataris del projecte són alumnes de cycle superior de Primària i primer cycle d'ESO. Els centres educatius que participen en aquest projecte se centren en un element patrimonial de Barcelona i desenvolupen una activitat d'ensenyament-aprenentatge amb un enfocament globalitzador i transversal.

L'objectiu del projecte és l'apropiació del patrimoni històric de la ciutat per part dels estudiants. A partir d'un treball formal de recerca, en relació amb el mètode arqueològic principalment però també amb l'ús de les fons escrites, es construeix la història de l'element patrimoniat i es desenvolupa el sentit crític envers el valor que es concedeix al patrimoni.

El projecte es desenvolupa a diferents espais de l'aula, el museu, entorn a l'element patrimonial o a altres elements patrimonials de la ciutat.

EL CASAL DELS MUSEUS

Adreçat a cycle superior de Primària

El Museu d'Història de Barcelona, el Museu Picasso i el Museu Frederic Marès es proposen ampliar a d'altres moments de l'any la proposta experimentada l'estiu de 2008 amb el "Museu d'estiu. Casal per a nens i nenes de Ciutat Vella".

Les activitats del casal estaran centrades en l'aproximació a la trajectòria de la ciutat i dels ciutadans al llarg dels temps. A partir d'un acostament formal al seu patrimoni es produeix un clima de diàleg, amb jocs que fomenten tant la imaginació com la negociació entre els participants. En el curs 2008-09 la proposta es limita a escolars de 5è i 6è de Primària de les escoles de Ciutat Vella i de l'Eixample.

APROPIA'T DE LA CIUTAT

Adreçat a Educació Secundària Obligatòria

"Apropia't de la ciutat" és un projecte d'innovació educativa en fase d'experimentació que mira de proporcionar als instituts de Barcelona i el seu entorn metropolità una sèrie de recursos per construir un currículum de ciències socials en què el museu i la ciutat de Barcelona s'erigeixen com a element vertebrador. Al llarg dels quatre cursos de l'ESO, es construeix una visió de la ciutat. El projecte permet estimular els alumnes, que en alguns casos fa poc que han arribat a Barcelona, a conèixer la ciutat on viuen per poder prendre-hi part activa a partir d'una concepció global i articulada de la metròpoli, a la vegada que permet estrènyer els vincles entre escola, ciutat i museu.

Apropiacions de la polis

Adreçat a 6è de Primària i 1r d'ESO

Un recorregut per les formes històriques de debat públic, amb exercicis pràctics referits a la ciutat. Un programa per iniciar l'alumnat en els mecanismes de l'organització política en la negociació entre diferents propostes per arribar a resolucions per millorar la vida de tots a la ciutat que aconseguixin el suport de la majoria. Activitat organitzada amb el suport de l'IMEB.

De moment, aquesta proposta de coneixement de les formes històriques de govern i d'entrenament en el debat públic es limita als alumnes de 6è de Primària i 1r d'ESO de les escoles i instituts del districte de Sant Martí i requereix l'acord almenys entre cinc escoles i instituts.

Apropiacions artístiques

Adreçat a 2n d'ESO

Una visió de la ciutat a través d'una selecció d'obres de diferents camps de les arts i l'arquitectura, per abordar la ciutat medieval, la ciutat contemporània i la ciutat al llarg del temps.

Algunes propostes possibles per al curs 2008-2009, a programar conjuntament amb el centre educatiu interessat, són les següents:

Ferrer Bassa. Cares i mans:

Una aproximació a les magnífiques pintures de la capella de Sant Miquel del monestir de Pedralbes, centrada en l'apreciació dels rostres i les mans.

L'espai intern del Saló del Tinell i de Santa Maria del Mar:

Experimentació i comentari dels ritmes i formes en la composició de l'interior de totes dues construccions.

La llotja de Mar:

Relacions entre l'interior gòtic i la composició exterior del set-cents, obra de Pau Soler i Faneca.

Ferro i ciutat. Colom i les torres del funicular aeri del port:

Estudi formal de dues obres d'enginyeria amb voluntat de fites urbanes que es van presentar a les exposicions de 1888 i de 1929.

Apropiacions urbanes

Adreçat a 3r d'ESO

La proposta **Un viatge per Barcelona** consisteix en un itinerari autoguiat per etapes durant cinc mesos que permet que l'alumnat efectui en el seu temps lliure, en un viatge en grup, un reconeixement extensiu de diferents territoris de la ciutat i la caracterització (urbanística, social i cultural) dels diferents barris. És un projecte en col·laboració amb la Fundació Jaume Bofill.

El museu confegirà conjuntament amb els professors de cada centre les indicacions d'un recorregut per etapes de manera que explicacions ordenades i emoció estètica puguin alambinar-se al llarg d'un viatge urbà que permetrà conèixer i comparar territoris, grups humans, activitats, arquitectures i paisatges de la ciutat.

El resultat, un treball en el qual una primera part de narració de viatge amb les fotografies del propi autor es combina amb una segona part de recerca històrica i d'anàlisi urbana, implica continguts i procediments de les més diverses matèries, capacitat de recerca i de tractament de diferents fonts d'informació.

Tot plegat, en format "treball de ciències socials" o en format "crèdit de síntesi", ha de permetre un entrenament intensiu en les capacitats d'anàlisi, síntesi i representació, en l'esforç per redactar el corresponent "llibre de viatge" i per incorporar-hi materials visuals, conclusions i, si convé, bibliografia.

Apropiacions personals

Adreçat a 4t d'ESO

L'alumnat construeix la trajectòria durant un segle de la seva família (migracions, estudis, ocupacions, etc.) i acabar situant-se ell mateix respecte de família, companys i entorn urbà. Projecte que es preveu posar en pràctica a partir del curs 2009-2010. Està en estudi la possibilitat de construir propostes per estimular els nous treballs de recerca previstos a 4t d'ESO.

RECERCA TUTORADA: LA CIUTAT DE BARCELONA

Adreçat a Batxillerat

La recerca tutorada es un projecte d'innovació educativa en fase d'experimentació liderat pel MUHBA que pretén establir una col·laboració entre els diferents agents educatius de la ciutat, museu i institut, per tutorar els treballs de recerca dels alumnes de Batxillerat amb uns temes prefixats sobre la trajectòria històrica i el patrimoni de Barcelona, tot emprant els materials arqueològics i les col·leccions del museu. La proposta permetrà als alumnes participants fer un projecte de recerca en la línia de les darreres investigacions que s'estan fent al museu i accedir a tot un seguit de recursos de primer ordre per poder realitzar el seu treball. A més, en el marc d'unes jornades, es donarà una visibilitat pública al treball de recerca, afavorint d'aquesta manera l'estímul i l'esforç de l'alumne en el procés i la presentació de la seva recerca. El museu proposa aportar experts que assessorin i cotutoritzin els treballs, conjuntament amb el seu professor o la seva professora.

ALTRES PROPOSTES

En l'àmbit del projectes integrats, us oferim també dues propostes més específiques. Són projectes liderats pel MUHBA en col·laboració amb d'altres agents educatius. *Mai més i enlloc* és un seminari de formació del professorat d'educació per la pau vinculat al Refugi 307, mentre que *Clica el play* es un projecte que permet als alumnes d'ESO i Batxillerat presentar la seva visió de la història contemporània a través de la realització d'un audiovisual.

Mai més i enlloc

PROJECTE D'EDUCACIÓ PER A LA PAU
Adreçat a ESO i Batxillerat

Projecte del MUHBA i l'Escola per la Pau (UAB), en el qual col·labora el CRP de Ciutat Vella, el CRP de Sants-Montjuïc, la Inspecció d'Ensenyament i Abacus. Es tracta d'un projecte sobre el Refugi 307 de Poble-sec, en el qual ens endinsarem, a través de la Guerra Civil, en un projecte d'història i d'educació per a la pau. S'organitza en forma de seminari adreçat a professorat de Ciències Socials i Educació per a la Ciutadania. L'espai de formació serà a l'aula annexa del Refugi 307.

Clica el play

PROJECTE D'INVESTIGACIÓ DE LA CIUTAT CONTEMPORÀNIA AMB LLENGUATGE AUDIOVISUAL
Adreçat a segon cicle d'ESO i Batxillerat

Projecte del MUHBA en col·laboració amb la Facultat de Comunicació Blanquerna ("Tasta el món professional"), en què es pretén proporcionar temes sobre el desenvolupament de la ciutat contemporània als alumnes que treballen en el projecte "Tasta el món professional". El tema de l'audiovisual estarà relacionat amb el tema de les exposicions temporals del museu d'aquest curs "Barraques. La ciutat informal" i "La Barcelona transnacional. Ciutadans connectats". Així doncs, els projectes abordaran com a temes l'anàlisi de les formes de vida, dels problemes i de la gestió de les ciutats, així com els mecanismes de la diferenciació morfològica i de diferenciació/cohesió funcional i social que es produeixen als espais urbans, relacionant-los amb variables com ara la planificació urbanística, el valor del sòl i la percepció del lloc. Els alumnes expressaran la seva visió i opinió a través de la realització d'un reportatge audiovisual.

> EXPOSICIONS TEMPORALS

Durant el curs escolar 2008-2009, el MUHBA organitza tres exposicions temporals: *Barraques. La ciutat informal*, *Barcelona transnacional. Ciutadans connectats*, *Barcelona i els jocs florals*. Per obtenir informació sobre les activitats escolars a l'entorn d'aquestes exposicions podeu trucar al telèfon d'informació i reserves o bé connectar-vos al web del museu: www.museuhistoria.bcn.cat

BARRAQUES. LA CIUTAT INFORMAL

A PARTIR DEL 17 DE JULIOL I FINS AL 22 DE FEBRER A LA CASA CLARIANA-PADELLÀS DEL CONJUNT MONUMENTAL DE LA PLAÇA DEL REI

El MUHBA, amb l'objectiu de donar a conèixer el nostre passat més immediat, acull a les sales de la Casa Clariana-Padellàs una exposició sobre la trajectòria dels barris de barraques, emmarcats dins dels processos de creixement i transformació de la ciutat. L'exposició comptarà amb visites d'autor i amb un cicle de conferències amb la participació d'estudiosos i testimonis de diferents nuclis barraquistes de la ciutat. Hi haurà un programa específic de visites escolars que s'anunciarà a finals de setembre.

BARCELONA TRANSNACIONAL. CIUTADANS CONNECTATS

A PARTIR DEL MES DE DESEMBRE DE 2008 FINS A MAIG DE 2009 AL SALÓ DEL TINELL DEL CONJUNT MONUMENTAL DE LA PLAÇA DEL REI.

Les noves tecnologies de la comunicació i el transport, així com les característiques dels nous fluxos migratoris en el context de la globalització, han fet que molts nous barcelonins es trobin immersos en pràctiques transnacionals de manera més intensa que en altres moments històrics, i que sovint visquin en un món molt més complex que d'altres ciutadans més assentats. L'objectiu de l'exposició és mostrar-ne l'impacte a la nostra ciutat, tot esbrinant què hi ha de nou respecte d'anteriors períodes de creixement migratori en el passat. Per poder treballar a fons el tema d'aquesta exposició, proposem als alumnes de segon cicle de Secundària i de Batxillerat dels instituts de la metròpoli de Barcelona participar en el projecte "Clica el Play". Vegeu-ne més informació a l'apartat dels projectes integrats d'educació al museu.

BARCELONA I ELS JOCES FLORALS

A PARTIR DE MAIG I FINS A OCTUBRE DE 2009 A LA CASA CLARIANA-PADELLÀS DEL CONJUNT MONUMENTAL DE LA PLAÇA DEL REI.

Amb motiu del 150è aniversari dels primers Jocs Florals contemporanis de Barcelona proposem una exposició que situa els Jocs Florals de 1859 en l'horitzó del "gran desvetllament de Catalunya al 1854", de què parlava Jaume Vicens Vives. Uns Jocs Florals que van servir per redefinir les pràctiques culturals tot articulant els valors de l'historicisme (cosa que garantia un espai lluit a les pràctiques literàries en català) i les noves exigències de representació urbana i que va contribuir a la reflexió sobre la identitat d'aquella nova Barcelona de la concentració industrial i obrera.

EXPOSICIONS